

Český model
amerického kongresu

United States Policy towards Africa

*Přístup Kongresu USA k oblasti střední a východní
Afriky*

Zpráva Výzkumné služby Kongresu

Roman Šafář

Úvod

Tato výzkumná zpráva je zaměřena na politiku Spojených států amerických, kterou uplatňovaly a uplatňují vůči oblasti střední a východní Afriky. Tato oblast je plná palčivých otázek, proto se v rámci této výzkumné zprávy dostaneme pouze k vybraným otázkám ve vybraných zemích.

Zpočátku se podíváme na historický vývoj přístupu administrativ jednotlivých prezidentů USA a Kongresů¹. Počátečním rokem sledovaného vývoje je rok 1960, který také bývá označován jako Rok Afriky. Jde o rok, v němž proces tzv. dekolonizace dosáhl svého vrcholu. Většina států afrického kontinentu již získala politickou nezávislost na (nejčastěji) evropských státech. Důležitým milníkem ve vývoji přístupu k dané oblasti byl beze sporu rok 2001, kdy George W. Bush vyhlásil válku světovému terorismu po teroristických útocích z 11. září 2001 na budovy Světového obchodního centra a další pro USA důležité cíle.

Dále se zaměříme na aktuální situaci, přičemž zásadní budou změny, které v této problematice nastaly po nástupu Donalda J. Trumpa do prezidentského úřadu. V této části se pokusíme pojmout především změny oproti politice uplatňované administrativou Baracka H. Obamy.

V druhé části této výzkumné zprávy se podíváme na některé problémy, které region střední a východní Afriky sužují. Pro tyto účely se zmíníme o velmi nestabilní situaci v Somálsku, od něž se chtějí po dlouhou dobu odtrhnout dvě území, která mají aktuálně dílčí autonomii – Somaliland a Puntland –, a kde rovněž působí teroristická organizace as-Shabab. Rovněž se podíváme na situaci v Džibutsku, Eritrii a Etiopii, kde se války střídají s nevalnou hospodářskou situací, a celé to zastřešují autoritářské režimy potlačující své obyvatelstvo, které mnohdy musí opustit své domovy a jsou nuceni žít v uprchlických táborech.

Jak tyto, ale nejen tyto, problémy řeší Africká unie ve spolupráci se Spojenými státy americkými? Jakými způsoby se snaží v oblasti střední a východní Afriky působit USA? A jsou tyto způsoby efektivní?

1 Historický vývoj přístupu USA k oblasti střední Afriky

Jak jsem již v úvodu zmínil, pro naše účely bude výchozím bodem ve vývoji politiky Spojených států amerických vůči oblasti střední a východní Afriky rok 1960, Rok Afriky. Důležitým milníkem pak je rok 2001, kdy USA zcela změnily přístup ke středo- a východoafrické oblasti z důvodu změny směru bezpečnostní politiky vzhledem k teroristickým útokům, které byly dne 11. září 2001 na USA spáchány. V aktuálním směřování USA vůči státům střední a východní Afriky se zaměříme na rozdílné pojmání

¹ Myšleno v dané době v daném složení, dle tehdejšího složení Kongresu USA.

administrativy čtyřiačtyřicátého prezidenta USA – Baracka H. Obamy, a jeho nástupce – Donalda J. Trumpa.

1.1 Období od roku 1960 do roku 2001

Dekolonizační období afrického kontinentu (nejen oblasti střední a východní Afriky) by se dalo označit za „závody“ mezi sovětským Východem a americkým Západem. Jakmile se nějaká země vymanila z područí kolonizátorského státu, snažila se jak jedna, tak druhá strana o uplatnění vlivu v dekolonizované zemi. Pokud se některý z dekolonizovaných afrických států dostal pod vliv USA, resp. nedostal pod sovětský vliv, byla uznávána a podporována suverenita osamostatněného státu. Byl tak podporován nacionalismus jednotlivých nově se tvořících afrických států, jež měly být v souboji Západu s Východem neutrální.²

Taková byla situace za prezidenta Eisenhowera³, jež se vydal umírněnou cestou prosazovanou jeho tehdejším viceprezidentem Nixonem. Eisenhower tak činil i navzdory ministru zahraničí, Johnu Fosterovi Dullesovi, který spolu se svými spolupracovníky nevěřil, že demokratický politický systém západního stříhu bude vhodný i pro nově vzniklé africké státy. Eisenhower však upřednostnil materiální i imateriální (kultura, vzdělání) podporu afrických států.⁴ Stejná byla situace i za prezidentů Kennedyho⁵ a Johnsona⁶.

Částečná změna kurzu americké politiky vůči zemím subsaharské Afriky⁷ nastala po nástupu Richarda M. Nixona do prezidentského úřadu. Tato změna se může na první pohled jevit jako překvapivá, avšak při pohledu na dění v afrických státech se není čemu divit. Africké státy se staly autoritářskými, občané byli perzekvováni, proto se Nixonova administrativa rozhodla podpořit obyvatele afrických států přímo, tedy prostřednictvím investic, dodávek humanitární pomoci a sdílení technologií. Ačkoli Nixon neuplatňoval „tvrdou“ politiku vůči africkým státům, aby se tyto přiklonily k Západu⁸, v některých státech byl nastolen socialistický režim. Jako příklad lze uvést události v Etiopii ze 70. a 80. let minulého století.⁹

Za Fordovy éry se situace v JAR a Jižní Rhodésii¹⁰ vychýlila v neprospěch vlády bělošské menšiny, následkem čehož v roce 1980 vzniklo nezávislé Zimbabwe. I později, např. za administrativy prezidenta Reagana, se některé státy afrického kontinentu vychýlily směrem k Sovětskému svazu, což

² COHEN, 2009, str. 210.

³ Ve funkci prezidenta USA od roku 1953 do roku 1961.

⁴ COHEN, 2009, str. 210.

⁵ V prezidentském úřadu od roku 1961 do roku 1963.

⁶ Prezidentem v rozmezí let 1963 a 1969.

⁷ Pojem subsaharská Afrika je mnohem širší než střední Afrika. Zatímco subsaharskou Afriku tvoří všechny státy vyjma severoafrických států, do nichž zasahuje Sahara (tzv. státy Maghrebu), státy střední Afriky tvoří pás států od Čadu po Angolu a od Kamerunu po Demokratickou republiku Kongo.

⁸ NIXON, Richard IN: Peters & Woodley, 1999–2018.

⁹ CIA, 2018.

¹⁰ Území dnešního Zimbabwe.

USA nemohly dopustit. Příkladem může být situace v Angole, kde působilo politické hnutí UNITA. Toto hnutí bylo Američany podpořeno, protože v něm spatřovali šanci, jak zbavit Sovětský svaz vlivu v Angole. Hnutí UNITA iniciovalo jednání s čelními představiteli země, přičemž s tímto postupem souhlasil též Sovětský svaz.¹¹ Také příklady z jiných zemí dokládají, že někdy USA podporovaly též ne příliš demokratické režimy. To lze doložit na příkladu americké rozvojové pomoci Siadu Barremu, somálskému diktátorovi.¹²

V období po studené válce došlo k poklesu zájmu o africký kontinent. Pokud už nějaký zájem USA projevily, šlo o co největší rozšíření demokracie, a tedy svržení zejména autoritářských a diktátorských režimů. V některých zemích (např. v Etiopii) se této politice uplatňovanou Georgem H. W. Bushem¹³ dařilo, v jiných se Američanům prosadit demokracii nedařilo. Příkladem druhé z jmenovaných skupin může být Somálsko. Od konce roku 1992 se Američané pokoušeli zajistit přísun potravin ve vyhladovělé zemi.¹⁴ Aby však byli úspěšní, museli svrhnout jednoho z nejmocnějších kmenových vůdců a pozdějšího prezidenta Mohammeda Faraha Aidida. Američtí vojáci však nebyli v Mogadišu, tehdejší i nynějším hlavním městě, úspěšní. Vojenská operace, jejímž cílem bylo odstranit Aidida, se nezdařila¹⁵, a proto v říjnu 1993 Bill Clinton americká vojska ze Somálska stáhl. Kongres poté přijal zákony, v nichž byly velmi striktně stanoveny podmínky účasti Američanů na mírových misích OSN v Somálsku.¹⁶

Pro prezidenta Clintona nebylo působení na africkém kontinentu vůbec šťastné. Kromě Somálska se mu, resp. jím vyslaných vojáků, nedařilo ani ve Rwandě. Proto se ve svém druhém funkčním období zaměřoval především na ekonomické reformy, následkem čehož se v průběhu 90. let 20. století snížil objem hmotné pomoci USA o třetinu.¹⁷ Výsledkem změny politiky USA vůči oblasti subsaharské Afriky bylo přijetí African Growth and Opportunity Act (AGOA)¹⁸. AGOA podpořil americký export do afrických zemí a zároveň bylo a je jeho cílem snížit závislost afrických zemí na zahraniční pomoci a podpořit nárůst demokracie v subsaharské oblasti. AGOA byl však nedlouho po svém přijetí kritizován, protože Američané byli nařčeni z toho, že chtějí poskytnout prostor svým investorům, kteří zde budou působit výměnou za ropu a jiné strategické suroviny.¹⁹ Skutečnost navíc byla taková, že byl upřednostňován ekonomický růst před znovu rostoucími autoritářskými režimy zaváděnými v afrických zemích tzv. novými vůdci, kteří měli zaštiťovat demokratický rozvoj v afrických státech.

¹¹ COHEN, 2003.

¹² HESSE, 2005, str. 340.

¹³ Jde o George Bushe staršího.

¹⁴ DANIELS, 2010, str. 2.

¹⁵ HIPPEL, 2000.

¹⁶ HESSE, 2005, str. 328.

¹⁷ KRAXBERGER, 2005, str. 53; VALLE, 2010, str. 4–5.

¹⁸ Tento důležitý zákon byl přijat v květnu 2000 a je platný a účinný dodnes. Viz U. S. Government Publishing Office. African Growth and Opportunity Act.

¹⁹ ADEBAJO, 2004, str. 100 a 103.

Naopak bylo spácháno několik teroristických útoků na ambasády USA v některých afrických státech (např. v Keni či Tanzanii). Také se znovu rozhořely ozbrojené konflikty v mnoha zemích Afriky, např. v Somálsku, Súdánu, Demokratické republice Kongo a Republice Kongo.²⁰

1.2 Období od 2001 do 2008

V roce 2001 Billa Clintona po dvou funkčních obdobích nahradil George W. Bush, ml. Během předvolební kampaně Bush prohlásil, že Afrika nezapadala, dle jeho názoru, mezi strategické národní cíle USA.²¹ Nicméně po zářijových teroristických útocích z roku 2001 spáchaných islamisty z al-Káidy proti USA se Bushova administrativa zaměřila mj. i na africké státy, v nichž měly výcviková střediska právě teroristické skupiny.²² Spojencem USA v oblasti středovýchodní Afriky byla především Etiopie, jejíž invazi do severní části Somálska USA velmi podporovaly.²³ Důvodem etiopské invaze byl vzestup islamistické skupiny Svazu islámských soudů. Tato radikální skupina, kterou vedl mj. Sheikh Hassan Dahir Aweys, vyhnala přechodný somálský parlament z Mogadiša do středosomálského města Baidoi. Také spáchala několik atentátů na somálského prezidenta Abdullaha Yusufa. Po těchto událostech v polovině roku 2006 vstoupila na somálské území etiopská vojska, načež Svaz islámských soudů vyhlásil Etiopii válku. Do konce roku 2006 se prozatímní vláda díky své armádě, ale především za podpory etiopských vojsk vrátila do hlavního města Mogadiša. Islamističtí teroristé ze Svazu islámských soudů byli definitivně poraženi v lednu 2007. Poslední etiopské jednotky opustily Mogadišo počátkem roku 2009.²⁴

Rovněž se Bushova administrativa zasazovala o pomoc africkým státům, aby tyto posílily a nebyly tak potenciální líhni teroristů.²⁵ Zájem USA o africký kontinent neustále narůstal. Američané nadále hodlali podporovat ekonomický růst a rozvoj demokracie. Africké státy se tak měly samy, tzn. bez zahraniční pomoci, vypořádat se svou neblahou vnitrostátní situací. V některých případech však byla tato představa pouhým zbožným přáním. V některých zemích bylo dokonce zapotřebí zasáhnout velmi záhy, proto USA velmi spolupracovaly s NATO. Výsledkem bylo vybudování intervenčních kapacit.²⁶ I za prezidenta George W. Bushe tedy USA pokračovaly v podpoře afrických zemí, především v rozvoji demokratické vlády, podpoře ekonomik jednotlivých afrických zemí prostřednictvím mezinárodních investic a také zdravotní osvětě, především v oblasti sexuálních onemocnění.

²⁰ MINTER, 2000, str. 207.

²¹ SCHRAEDER, 2001, str. 390.

²² The National Security Strategy of the United States of America, 2002, str. 5.

²³ DANIELS, 2010, str. 10.

²⁴ BBC, 2009. BBC, 2018.

²⁵ The National Security Strategy of the United States of America, 2002, str. 10–11.

²⁶ The National Security Strategy of the United States of America, 2006, str. 16.

1.3 Nástup Baracka Obamy

Barack Obama stavěl svou politiku vůči subsaharské Africe na 4 pilířích. První (1) je posílení demokratických institucí, jehož cílem bylo vytvořit demokratické instituce a ty již vytvořené posílit a podpořit ve své činnosti, aby se tak plně rozvinul demokratický proces, který bude trvalý, nikoli pouze epizodní. Druhým (2) pilířem je podpora ekonomického růstu, obchodu a investic. Obamovou snahou bylo prostřednictvím druhého pilíře více zapojit africké země do mezinárodního obchodu, čímž by se zlepšilo jejich postavení a celková konkurenceschopnost ve světě. Obsahem druhého pilíře je rovněž závazek amerických společností investovat do zemí subsaharské Afriky. Třetím (3) pak zvýšení míru a bezpečnosti, a to posílením spolupráce s vládami jednotlivých států a také regionálních organizací. USA měly být v pozici, kterou pozitivně ovlivní vývoj v dané oblasti. Posledním, tedy čtvrtým (4) pilířem je podpora příležitostí a rozvoje pro tamní společnosti. Politika prezidenta USA měla být ve prospěch rozvoje společnosti v tamních státech. Jeho snahou bylo mj. zajistit a rozšířit ochranu lidských práv.²⁷

1.4 Změna kurzu s Donaldem Trumpem

Prezident Trump je známý svým zaměřením na vnitroamerické zajištění ekonomické stability, což deklaroval již v předvolební kampani, do níž šel především s hesly „America first“ nebo „Make America great again“. Proto se země Afriky, dosud podporované USA, obávají o svou budoucnost. Důvody k obavám vyvolává i Trumpův vlažnější postoj k mezinárodním organizacím, jako je především OSN. Trump představuje realistický proud v realizaci zahraniční politiky USA obecně. Nejvíce se asi podobá politice George H. W. Bushe, naprostým opakem pak je liberální Bill Clinton. Stávající prezident především znovuoživuje americký nacionalismus, proto používal heslo „America first“. USA dle Trumpových představ potřebují především vyřešit své domácí problémy. V ekonomické oblasti to znamená, že se státy subsaharské Afriky již nemohou spolehnout na ekonomickou podporu, kterou jim zajišťoval AGOA. Stejný vývoj pravděpodobně čeká i zdravotní osvětové programy podporované USA.²⁸

2 Oblasti zájmu USA

USA ve snaze šířit hodnoty demokracie podporuje finančně i personálně projekty/mise, jejichž cílem je zlepšit ekonomicky i bezpečnostně nestabilní (nejen středo- a východo-) africkou oblast. Jedním z takových je Power Africa. Cílem tohoto projektu je dostat elektřinu do států, jako jsou Etiopie, Ghana, Keňa, Libérie, Tanzanie apod. Do tohoto projektu USA vstoupily za prezidentství prezidenta Obamy.²⁹

²⁷ The White House, Office of the Press Secretary.

²⁸ POOE, 2018.

²⁹ Více o tomto programu na: <https://www.usaid.gov/powerafrica>.

Za prezidentování Donalda Trumpa to však na další podporu programu Power Africa nevypadá. Rozhodně nebude objem pomoci v této oblasti navyšován.

2.1 Konstantní nestabilita v Somálsku

Co se týče bezpečnostních témat, v oblasti střední a východní Afriky je jedním z největších problémů teroristická skupina Al-Shabab, která je napojena na mezinárodní teroristickou organizaci Al-Kaída. Jak Bushova, tak i Obamova administrativa podporovala boj Africké unie v Somálsku proti této teroristické skupině³⁰. Tato mise však není zcela úspěšná, protože je mj. problém s vyplácením platů vojákům účastnících se mise, a to ze strany EU. Jednalo se však prý pouze o byrokratickou chybu. Nevalný úspěch mise Africké unie dokládá příklad odchodu ugandských jednotek z této mise z konce roku 2017.³¹ Vojenské jednotky Africké unie totiž nebyly po dobu půl roku placeny, proto ochota vojáků účastnit se bojů proti teroristům upadá.³²

Další misí týkající se bezpečnostní politiky jsou souhrnným názvem nazývané United States Africa Command (AFRICOM). Cílem amerických vojenských jednotek je např. provádět výcvik tamních ozbrojených složek, aby tyto byly schopné čelit teroristickým skupinám (nejen al-Shabab). Právě Somálsko je jedním z příkladů (částečného) úspěchu, když se podařilo ustavit centrální vládu, kterou sestavil v roce 2013 zvolený prezident Hassan Sheikh Mohamud. Tento prezident však nedostal svým očekáváním. Počátkem roku 2017 jej (trochu překvapivě) nahradil Mohamed Abdullahi Mohamed, který je jistou nadějí na změnu somálských poměrů. Zajímavostí je, že Mohamed má vedle somálského též americké občanství.³³ Počátkem druhé dekády 21. století působil krátce jako premiér. Centrální vláda a prodemokratický, nikoli diktátorský prezident jsou důležitými elementy v (nejen amerických) snahách porazit „světový terorismus“, např. právě i v podpoře somálských představitelů výše zmíněné mise Africké unie (AMISOM).

Somálsko se však nepotýká pouze s líhni „světového terorismu“, nýbrž také s hrozícím rozpadem této federální republiky.³⁴ V Somalilandu, prvním sporném území, je zřízen relativně fungující systém veřejné správy, jsou tam relativně fungující politické instituce a jeho politická reprezentace, jež v roce 1991 vyhlásila nezávislost na Somálsku, se od té doby pokouší o mezinárodní uznání.

Naproti tomu Puntland, druhé dotčené území, je oblastí, do níž prchají lidé z jižního Somálska, aby si zachránili život před probíhajícími boji s teroristy s Al-Shababu. Nicméně toto území se nechce osamostatnit, nýbrž vyžít větší autonomii, kterou vyhlásil v roce 1998. Území Puntlandu nechvalně

³⁰ African Union Mission in Somalia (AMISOM).

³¹ NĚMEC, 24. 7. 2016. Více o misi AMISOM na: <http://amisom-au.org/amisom-mandate/>.

³² BYARUHANGA, 2016.

³³ NĚMEC, 18. 6. 2017.

³⁴ Více je možné dostudovat zde: <http://www.africom.mil/area-of-responsibility/east-africa/somalia>.

proslulo pirátstvím.³⁵ Pirátství je jedním z velkých problémů, které na Somálsko uvrhuje negativní světlo. Somálští piráti přepadávají především obchodní lodě nacházející se ve výsostných vodách Somálska, ale i za hranicí výsostných vod. To zhoršuje už tak neblahou ekonomickou situaci této východoafrické země. Zahraniční obchodníci nejsou ochotni se Somálskem obchodovat, dovážet tam své zboží z obav ze somálských pirátů.³⁶ Tento problém viděla i Organizace spojených národů, která v květnu 2008 vyslala do somálských vod válečné lodě.³⁷ Situace se uklidnila, aby se opět od roku 2017 situace se somálskými piráty zhoršila.³⁸

V Somálsku je federální systém, který se povětšinou vyznačuje tím, že centrální vláda, v čele s prezidentem, nemá příliš velkou reálnou moc ovlivňovat chod celé země.³⁹ To je ještě více reflektováno v zemích s nedemokratickými režimy, jímž i Somálsko beze sporu je. Je tedy otázkou, kdy, nebo spíše jestli vůbec a případně jaké změny se nedávno zvolenému novému prezidentovi podaří prosadit.

2.2 Boje mezi Eritreou a Džibutskem

Mezi těmito dvěma malými zeměmi ležícími v oblasti středovýchodní Afriky eskaluje konflikt o ostrov Doumeira a výběžek Ras Doumeira, který se nachází blízko úžiny Bab-al-Mandab, ježto je trasou, kudy proudí 4 % dodávek plynu na světě⁴⁰. V roce 2008 proběhl ozbrojený konflikt o ostrov Doumeira. Do sporu se však vložil Katar a v pozici mediátora a vysláním peacekeepingových jednotek celou situaci uklidnil. Mezi Eritreou a Džibutskem jsou však dodnes velmi napjaté vztahy. Po odchodu katarských mírových vojsk totiž Eritrea sporné území obsadila. Proti tomu však ostře protestují džibutští představitelé. Aby nedošlo k opětovnému ozbrojenému konfliktu, do řešení tohoto problému se zapojila již v souvislosti se Somálskem zmiňovaná Africká unie. Snahy Africké unie podpořila i OSN a rovněž největší a nejsilnější země v dané oblasti – Etiopie.⁴¹

2.3 Role Etiopie v oblasti střední a východní Afriky

Jak jsem již u konfliktu mezi Džibutskem a Eritreou zmínil, Etiopie se pokouší po boku Africké unie a OSN vyřešit konflikt o sporný ostrov Doumeira a výběžek Ras Doumeira mírovými prostředky. Pokud by přeci jen došlo na válku, Etiopie deklarovala, že by se postavila na stranu Džibutska, s nímž má uzavřenou obrannou alianci. Tento fakt je logickým následkem situace z let 1998 až 2000, kdy Eritrea s Etiopií vedla boje o hranice. Na stranu Džibutska by se v případě, že by se rozhořel válečný konflikt mezi ním a Eritreou, postavily pravděpodobně též USA. Důvodem je, že Džibutsko je silným

³⁵ NĚMEC, 18. 6. 2017.

³⁶ ROMEO, 25. 1. 2018.

³⁷ BBC, 2018.

³⁸ Somalia Focus, 14. 4. 2017.

³⁹ The Economist, 10. 9. 2016.

⁴⁰ Global Security, 14. 10. 2016.

⁴¹ NĚMEC, 4. 10. 2017.

spojencem USA v boji proti terorismu. USA na džibutském území mají vojenskou základnu, která je jedinou americkou základnou na africkém kontinentu.⁴² Navíc USA proklamované šíření demokracie a kladení důrazu na ochranu lidských práv je v Eritrey masivně porušováno, a proto z této země prchají desetitisíce lidí.⁴³ Nyní je však reálná americká podpora Džibutska v případném konfliktu otázkou, na kterou zná odpověď pouze současný americký prezident.

Pokud se však vrátíme k situaci v Etiopii, ani tam není situace stabilizovaná. V roce 2016 tam probíhaly protivládni protesty proti mocenskému ovládnutí země menšinovým etnikem Tigrájů. V říjnu 2016 byl dokonce vyhlášen stav ohrožení státu, tedy výjimečný stav, za účelem uklidnění situace. Etiopští představitelé v čele s premiérem Hailemariamem Desalegnem obvinili Egypt a Eritreu z podněcování protestů etiopskými opozičními silami. Těmto dvěma zemím stav v Etiopii vyhovoval z důvodu jejich nepřátelskému postavení proti Etiopii. S Egyptem se Etiopie dlouhodobě pře o Nil a na něm budovanou vodní nádrží, s Eritreou probíhaly boje ohledně hranic mezi těmito dvěma státy, jak jsem psal již výše. Egypt však popřel, že by se v Etiopii angažoval a podporoval opoziční síly.⁴⁴ Ačkoli je tedy Etiopie jeden ze silnějších hráčů v oblasti střední a východní Afriky, ani tamní režim není možné nazvat demokratickým a lidským právům svých obyvatel přátelským.

3 Závěr a otázky k projednání

Na základě tohoto textu můžeme vidět, že africký kontinent, ať už jeho střední či východní část nebo jako celek, byl v průběhu historického vývoje jednotlivých afrických států více či méně, přímo či nepřímo propojen s USA. Propojení bylo ať už ekonomické podpory v podobě investic, které USA prováděly mj. i pro jejich prospěch v podobě nerostného bohatství afrických států, nebo podpory bezpečnostní či zdravotní.

Z výše uvedeného je možné vytknout několik otázek, které by se měly ve Výboru projednat.

1. Jak se postavit k otázce pirátství v oblasti somálských výsostných vod? Nasnadě je několik variant. První možností je vojenské potlačení somálských pirátů, a to válečnými loděmi, a v případě, že by se situace ani tak nezlepšila, intervencí do oblasti Puntlandu. Další možností je uvalení embarga na jakékoli somálské zboží, přičemž by se do země nesmělo nic dovážet ze zahraničí, ani nic vyvážet ze Somálska. Druhá možnost by však mohla ještě více posílit teroristické skupiny uvnitř Somálska a mohlo by dojít k situaci obdobné z let 2006 a 2007. Jinou možností pak může být podpora investic do Somálska, které tak „zbohatne“, lidé se budou mít lépe a nebudou se muset uchýlovat k přepadávání cizích lodí. To je však spíše

⁴² Tamtéž.

⁴³ ŠAFÁŘ, 2017 a další starší články v Bulletinu.

⁴⁴ ZBÝTOVSKÝ, 2016.

- řešení v Somálsku reálně neuskutečnitelné, když centrální vláda nevykonává reálnou politickou moc nad celou zemí.
2. Jak by se mělo zamezit radikalizaci a náboru nových teroristů, nejen ze skupiny al-Shabab? Řešením může být tvrdý vojenský úder, avšak je nutné brát v potaz neúspěch z minulosti – např. z počátku 90. let minulého století. Další možností pak může být podpora výcviku somálské armády a policie, jako tomu bylo např. v Afghánistánu. Zde je nutné zamyslet se nad efektivností daného řešení.
 3. Jaký postoj by měly USA zaujmout v případě ozbrojeného konfliktu mezi Eritreou a Džibutskem, případně i Etiopií? Zprv je tato oblast ohrožena válkou mezi Eritreou a Džibutskem o strategický ostrov a poloostrov, kudy proplovají obchodní lodě. Jde o sporná území ostrova Doumeira a výběžku Ras Doumeira. Navíc ani jedna ze zemí není demokratickou, což dokládají četné příklady porušování lidských práv tamních obyvatel, kteří prchají do Etiopie. Ani v případě Etiopie však nemůžeme hovořit o režimu dodržující lidská práva.

Jak by se tedy USA měly postavit k řešení výše nastíněných otázek? Měl by Kongres i nadále podporovat investice do problémových oblastí střední a východní Afriky, nebo by měl dát na Trumpovo heslo „America first“ a zastavit (či velmi omezit) přísun finančních prostředků do ekonomické podpory a zdravotní osvěty? A pokud by Kongres podpořil setrvání investic, měly by být tyto realizovány i za cenu toho, že v podporovaných zemích budou působit autoritářští představitelé, nebo by USA měly trvat primárně na rozšiřování demokracie a ochraně lidských práv tamních obyvatel?

Měly by se USA aktivně účastnit misí zabezpečujících bezpečnostní hrozby pro oblasti nejenom střední a východní Afriky, nebo by měly svou účast omezit na nejnужnější minimum a zaměřit se na své vnitrostátní, federální, záležitosti? Budou se i nadále USA angažovat na africkém kontinentu, především v podpoře bojů proti teroristickým skupinám? A měly by USA finančně pomoci Africké unii, aby prodloužila misi AMISOM?

Hlavní otázkou však je, zdali půjde Výbor „na ruku“ Trumpově nacionalistické politice a odsouhlasí mu tak jeho zamýšlené kroky vyvázat se z mezinárodních závazků, které dohodli jeho předchůdci v prezidentském křesle USA, anebo jestli se Výbor trumpovské politice „America first“ vzepře a nebude mu lhostejný vývoj v oblasti, která navíc skýtá velké ekonomické příležitosti, především naleziště nerostných surovin. Demokratičtí kolegové budou mít vesměs jasno a budou podporovat clintonovskou liberální politiku, tedy především zachování zákona AGOA a humanitární pomoci. Republikáni budou pravděpodobně rozštěpení, a to tak, že liberálnější křídlo Republikánské strany se bude vyslovovat pro setrvání USA v Africe, ale možná se bude zasazovat o snížení objemu finančních prostředků, které půjdou do Afriky a misí, které USA podporuje. Konzervativnější republikáni pak

pravděpodobně budou buď pro tvrdý úder proti teroristickým skupinám v podobě ozbrojeného konfliktu, anebo z důvodu obav z opakování somálského neúspěchu z počátku 90. minulého století budou podporovat Trumповu politiku zaměřování se na domácí problémy a jiné světové oblasti, jakou je např. Severní Korea.

4 Co je dobré nastudovat či zhlédnout

Film *Black Hawk Down (Černý ještěb sestřelen)*—pro dokreslení situace počátku 90. let 20. století v Somálsku

Africká unie, AMISOM, AFRICOM a Power Africa – rámcově se seznámit, o co jde, především jaké jsou cíle těchto organizací/misí/projektů

BBC profily Eritrey, Džibutska, Somálska a Etiopie.

5 Zdroje

ADEBAJO, Adekeye. Africa, African Americans, and the Avuncular Sam. *Africa Today*. 2004, Vol. 50, No. 3, p. 93–110.

BBC. Timeline: Ethiopia and Somalia. BBC [online]. 20. 5. 2009. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6159735.stm>.

BBC. Somalia profile – Timeline. BBC [online]. 4. 1. 2018. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14094632>.

BYARUHANGA, Catherine. African Union troops in Somalia not paid for six months. BBC [online]. 27. 6. 2016. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-36624520>.

Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>.

COHEN, Herman J. The United States and Africa: Nonvital Interests Also Require Attention. *American Foreign Policy Interests*. 2003, Vol. 25, Issue 1, p. 19–24. ISSN 1080-3920.

COHEN, Herman J. A perspective on fifty years of US Africa policy: the Nixon legacy. *American Foreign Policy Interests*. 2010, Vol. 32, Issue 4, p. 209–218. ISSN 1080-3920.

DANIELS, Christopher. United States Military Policy Towards Africa. *Mosaic African Studies E-Journal*. 2010, Vol. 1, No. 1, p. 1–15.

Global Security. Bab al-Mandab strait. Global Security [online]. 14. 10. 2016. Dostupné z: <https://www.globalsecurity.org/military/world/yemen/bab-al-mandab.htm>.

HESSE, Brian J. Celebrate or Hold Suspect? Bill Clinton and George W. Bush in Africa. *Journal of Contemporary African Studies*. 2005, Issue 3, p. 327–344. ISSN 1469-9397.

HIPPEL, Karin von. Democracy by Force: U.S. Military Intervention in the Post Cold War Era. *New York: Cambridge University Press*. 2000, p. 59–70.

KRAXBERGER, Brennan M. The United States and Africa: Shifting Geopolitics in an “Age of Terror”. *Africa Today*. 2005, Vol. 52, Issue 1, p. 47–68.

MINTER, William. America and Africa: Beyond the double standard. *Current History*. 2000, No. 637, p. 200–210.

NĚMEC, Lukáš. Nad misí Africké unie v Somálsku se stahují mračna. *Security Outlines* [online]. 24. 7. 2016. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/nad-misi-africke-unie-v-somalsku-se-stahuji-mracna/>.

NĚMEC, Lukáš. Středoafriická republika: Střety mezi znepřátelenými rebelskými skupinami. *Security Outlines* [online]. 16. 10. 2016. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/stredoafricka-republika-strety-mezi-znepratelenymi-rebelskymi-skupinami/>.

NĚMEC, Lukáš. Somálsko zvolilo nového prezidenta: naděje pro rozvrácenou zemi? *Security Outlines* [online]. 18. 6. 2017. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/somalsko-zvolilo-noveho-prezidenta-nadeje-pro-rozvracenu-zemi/>.

NĚMEC, Lukáš. Konflikt mezi Džibutskem a Eritreou. *Security Outlines* [online]. 4. 10. 2017. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/konflikt-mezi-dzibutskem-a-eritreou/>.

PETERS, Gerhard; WOODLLEY, John. T. Richard Nixon: Special Message to the Congress on Foreign Aid. *The American Presidency Project* [online]. 28. 05. 1969. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=2073>.

POOE, T. K. U.S. Policy towards Africa under Trump. *American Affairs*. 2018. Dostupné z: <https://americanaffairsjournal.org/2017/10/u-s-policy-towards-africa-trump/>.

ROMEO, Federica Travaglio. The World’s Most Failed State: Somalia. *International Relations Society*. 25. 1. 2018. Dostupné z: <https://irsocietyjcu.com/2018/01/25/the-worlds-most-failed-state-somalia/>.

SCHRAEDER, Peter J. „Forget the Rhetoric and Boost the Geopolitics“: Emerging Trends in the Bush Administration’s Policy towards Africa, 2001. *African Affairs*. 2001, Vol.100, No. 400, p. 387–404.

Somalia Focus. UN Calls For Heightened Vigilance To Contain Piracy In Somali Waters. Somalia Focus [online]. 14. 4. 2017. Dostupné z: <http://somaliofocus.com/un-calls-for-heightened-vigilance-to-contain-piracy-in-somali-waters/>.

ŠAFÁŘ, Roman. Eritrea: Jedna z nejrychleji vyliďňujících se zemí světa. In. Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci. Centrum pro lidská práva a demokratizaci [online]. 2017.

The Economist. Somalia: Most-failed state. The Economist [online]. 10. 9. 2016. Dostupné z: <https://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21706522-twenty-five-years-chaos-horn-africa-most-failed-state>.

The National Security Strategy of the United States of America. Seal of the President of the United States. 2002. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>.

The National Security Strategy of the United States of America. Seal of the President of the United States. 2006. Dostupné z: <https://www.state.gov/documents/organization/64884.pdf>.

The White House, Office of the Press Secretary. Fact Sheet: The New Strategy Toward Sub-Saharan Africa. 14. 6. 2012. Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2012/06/14/fact-sheet-new-strategy-toward-sub-saharan-africa>.

U. S. Government Publishing Office. African Growth and Opportunity Act. *U. S. Government Publishing Office* [online]. Dostupné z: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/STATUTE-114/pdf/STATUTE-114-Pg251.pdf>.

WALLE, Nicolas van de. US Policy Towards Africa: The Bush Legacy and the Obama Administration. *African Affairs*. 2010, Vol. 109, No. 434, p. 1–21.

ZBÝTOVSKÝ, Jakub. Protesty v Etiopii vyvolaly vyhlášení stavu ohrožení. *Security Outlines* [online]. 24. 11. 2016. Dostupné z: <http://www.securityoutlines.cz/protesty-v-etiopii-vyvolaly-vyhlaseni-stavu-ohrozeni/>.